HAL
open science

Αναδυόμενες ατμόσφαιρες στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του δημόσιου χώρου

Evangelia Paxinou

To cite this version:

Evangelia Paxinou. Αναδυόμενες ατμόσφαιρες στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του δημόσιου χώρου. Ambiances, tomorrow. Proceedings of 3rd International Congress on Ambiances. Septembre 2016, Volos, Greece, Sep 2016, Volos, Greece. p. 509 - 514. ⟨hal-01414080⟩

HAL Id: hal-01414080

https://hal.science/hal-01414080v1

Submitted on 12 Dec 2016

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Αναδυόμενες ατμόσφαιρες στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του δημόσιου χώρου.

Ευαγγελία ΠΑΞΙΝΟΥ

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βόλος, Ελλάδα, evangelia.paxinou@gmail.com

Abstract. *The ambiances of tomorrow are explored through their design by architects and through their activation by the individual perception and sensibility of future users. If the ambiance is an overall and diffused feeling then it needs a random event in order to awaken the perception of its quality. Based on the analysis of 25 different projects of public spaces built recently in Europe (France, Greece, Sweden and Spain), the paper shows that the creation of ambiances in architecture depends on the dialectical relation between the back-plan and the unfolding events, which oscillates between conflict, negotiation and sympathy.*

Keywords: ambiance, design, back-plan, events, public space.

Ατμόσφαιρες σε αναμονή

Το άρθρο επικεντρώνεται στην ανάλυση του ρόλου της έννοιας της ατμόσφαιρας στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του δημόσιου χώρου. Πώς είναι δυνατόν η ατμόσφαιρα να επηρεάσει τον σχεδιασμό του δημόσιου χώρου; Πώς είναι δυνατόν να σχεδιάσουμε έναν χώρο βασιζόμενοι στη δημιουργία ατμόσφαιρας; Οι ατμόσφαιρες του αύριο διερευνώνται μέσα από τη σχέση της ατμόσφαιρας ως κυρίαρχης αίσθησης του τόπου που ενυπάρχει και των ατμοσφαιρών, που προβάλλονται κατά τον σχεδιασμό και αναδύονται ανάλογα με την ατομική αντίληψη και ευαισθησία.

Η ατμόσφαιρα είναι εν ενεργεία υπαρκτή αλλά και σε αναμονή της ενεργοποίησής της (δυνητική), διότι για να υπάρχει πρέπει να γίνει αντιληπτή από κάποιον και επομένως εξαρτάται από τα βιώματα και τα συναισθήματά του. Αυτό δεν σημαίνει ότι η αναδυόμενη ατμόσφαιρα δεν είναι πραγματική. Απλά είναι υπό ενεργοποίηση, που σημαίνει τη μετάβασή της στην εν ενεργεία ύπαρξη (Levy, 2001). Η ενεργοποίηση του δυνητικού – συμβάν – ενδιαφέρει τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, διότι σημαίνει τη δημιουργία μίας καινοτόμου ιδέας ή φόρμας (εφευρίσκει), σε αντίθεση με την υλοποίηση μίας προϋπάρχουσας μορφής που δεν έχει κάτι καινούριο να μας πει. Με αυτήν την έννοια, το συμβάν είναι αυτό που θα αποσταθεροποιήσει το υποκείμενο, οπότε αυτό θα αντιδράσει και θα αντιληφθεί την εν ενεργεία ατμόσφαιρα του χώρου (Damasio, 2010).

Σύμφωνα με τη φαινομενολογία της αντίληψης, δεν είναι δυνατόν να διαχωριστεί μία αίσθηση από την εμπειρία που την προκαλεί (Merleau Ponty, 1945). Ο άνθρωπος επεξεργάζεται διανοητικά τα αισθητηριακά ερεθίσματα του περιβάλλοντος ανάλογα με τις προσωπικές του επιθυμίες και βιώματα. Επιλέγει, ταξινομεί τις αισθήσεις και τις μνήμες που θα ενεργοποιήσουν τις δράσεις του, θα αφυπνίσουν

την αντίληψή του και θα τον συγκινήσουν. Κατά συνέπεια, δεν έχουν σημασία οι υλικές και μορφολογικές ποιότητες ενός αντικειμένου, αλλά το πώς νιώθει ο άνθρωπος σε σχέση με αυτό. Με άλλα λόγια, ενδιαφέρει η ατμόσφαιρα που «ακτινοβολεί» το αντικείμενο καθώς αναδύεται από το αδιαίρετο «πίσω-πλάνο» του (Böhme, 2008). Η φόρμα δεν υφίσταται από μόνη της αλλά μέσω των διαφόρων συμβάντων που την ενεργοποιούν και την κάνουν αισθητή (Gibson, 1977).
Στην αρχιτεκτονική, η εν ενεργεία ατμόσφαιρα είναι το πίσω-πλάνο απ' όπου αναδύονται οι φόρμες διά μέσου των συμβάντων. Το πίσω-πλάνο εκφράζει την κυρίαρχη και διάχυτη αίσθηση που νιώθει ο άνθρωπος και η οποία χαρακτηρίζει έναν τόπο (Norberg-Schulz, 2009). Αυτή η αίσθηση δημιουργείται μέσα από την εκδήλωση απρόσμενων και καθημερινών μικροσυμβάντων, που περνάνε σε πίσω-πλάνο στη διάρκεια του χρόνου. Κάποια στιγμή η ένταση ορισμένων συμβάντων μεταβάλλεται, με αποτέλεσμα να αναταράσσεται η καθημερινότητα και να γίνονται αντιληπτά. Προκαλούν τότε νέες συγκινήσεις και περνάνε σε πρώτο-πλάνο, αναδιαμορφώνοντας την κυρίαρχη αίσθηση του τόπου. Πρόκειται για μία διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην ατμόσφαιρα (στον ενικό) που νιώθει ο άνθρωπος σε πίσω-πλάνο και τις ατμόσφαιρες (στον πληθυντικό), που ενεργοποιούνται από τα αναδυόμενα συμβάντα, λόγω της υποκειμενικότητας της αντίληψης και της ατομικής ευαισθησίας. Εστιάζοντας όμως αποκλειστικά στη διαισθητική σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του, με σκοπό τη δημιουργία του ασυνήθιστου και του αξιοσημείωτου που θα τον συγκινήσει, τείνουμε να χάσουμε το καθημερινό και το οικείο που εξελίσσεται σε πίσω-πλάνο και εκφράζει τον υπάρχοντα διάχυτο χώρο των καθημερινών διαπροσωπικών σχέσεων (καθημερινά μικροσυμβάντα). Ταυτόχρονα, εστιάζοντας αποκλειστικά στον χαρακτήρα του τόπου, αποδυναμώνεται η πράξη της δημιουργίας στην αρχιτεκτονική, με την έννοια ότι ο αρχιτέκτονας παράγει καινοτόμες μορφές που ενισχύουν τον αυτοσχεδιασμό και την ελεύθερη ατομική έκφραση των εσωτερικών του αναζητήσεων. Είτε το πλαίσιο επιβάλλει τις συνθήκες παραγωγής του αντικειμένου εκτοπίζοντας τον αυτοσχεδιασμό, είτε το αντικείμενο επιβάλλεται και εξασθενίζει την αίσθηση του τόπου. Το ενδιαφέρον του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού στρέφεται γύρω από τη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στον καθημερινό χαρακτήρα και τον αξιόλογο χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής δημιουργίας. Μία «καθημερινή» ατμόσφαιρα που βρίσκεται σε πίσω-πλάνο μπορεί να γίνει αξιοσημείωτη και να περάσει σε πρώτο-πλάνο, όταν δημιουργεί μία άλλη χρονικότητα στην καθημερινότητα. Η αίσθηση της ποιότητας του χώρου αμφιρρέπει ανάμεσα σε οικεία συναισθήματα και στη δημιουργία νέων συγκινήσεων. Η ανάλυση της διαλεκτικής σχέσης ατμόσφαιρα / ατμόσφαιρες γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στον σχεδιασμό και την εμπειρία του δημόσιου χώρου, διά μέσου της προσέγγισης τόσο της χρονικής διάστασης του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού (σχέση διάρκειας / στιγμής) όσο και της συναισθηματικής έκφανσής του (σχέση συναίσθημα / συγκίνηση).

Ατμόσφαιρες και δημόσιος χώρος

Ο δημόσιος χώρος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως το ερευνητικό πεδίο για τη μελέτη των παραπάνω σχέσεων, λόγω του απρόβλεπτου χαρακτήρα του που οφείλεται στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στην υλικότητα και τις ατομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, διά μέσου των ατμοσφαιρικών ποιοτήτων. Οι ατμόσφαιρες αναδύονται μέσα στη συνέχεια του κοινωνικού χώρου με τους

κανόνες και τους τρόπους συνύπαρξης, που συνδέονται με τον δημόσιο χαρακτήρα του. Ο δημόσιος χαρακτήρας του χώρου βασίζεται στη σχέση ατμόσφαιρα/ατμόσφαιρες, δηλαδή στην προσωπική και διαπροσωπική διάσταση του φαινομένου, που εκφράζει και την ταλάντωση ανάμεσα στα προσωπικά και συλλογικά βιώματα (σχέση ατόμου/κοινωνίας). Οι αναδυόμενες ατμόσφαιρες εξωτερικεύονται και από ατομικές εσωτερικές επιθυμίες γίνονται εκφραστικό μέσο, που διασφαλίζει την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Προσέγγιση

Μέσω της ανάλυσης σύγχρονων σχεδιαστικών διαδικασιών αναζητούνται μεθοδολογίες σχεδιασμού των αναδυόμενων ατμοσφαιρών του δημόσιου χώρου που συνεχώς αλλάζει και εξελίσσεται, ανταποκρινόμενος σε νέες κάθε φορά ανάγκες. Παρατηρείται η μετάβαση από την έννοια του συμβάντος ως σύγκρουσης ετερόκλητων μορφών και δραστηριοτήτων, προς την έννοια της «συμπάθειας» (Spuybroek, 2012) μεταξύ των συμμετεχόντων που διαμορφώνουν το πίσω-πλάνο. Με αυτήν την έννοια, το πίσω-πλάνο μετατοπίζεται προς μία πιο δυναμική και ενεργή έκφανση της αίσθησης του τόπου, που ενεργοποιεί συμβάντα και ταυτόχρονα διαμορφώνεται από αυτά. Ιδιαίτερα στον σχεδιασμό των δημόσιων χώρων, η ανάλυση της σημασιολογικής ποικιλομορφίας της έννοιας της σύγκρουσης, που ξεδιπλώνεται από τον δημοκρατικό ανταγωνισμό και την αντίθεση έως τη διαμάχη, εισάγει και άλλες σχεσιακές καταστάσεις μεταξύ του πίσω-πλάνου και των αναδυόμενων συμβάντων, όπως η «διαπραγμάτευση» (Montserrat Degen, 2008). Οι παραπάνω υποθέσεις μελετήθηκαν στα πλαίσια διατριβής που βασίζεται στην ανάλυση 25 πρόσφατα σχεδιασμένων έργων δημόσιων χώρων (υλοποιημένων και μη), που βρίσκονται κυρίως στη Γαλλία και στην Ελλάδα. Εφαρμόστηκε η μέθοδος των ημικατευθυνόμενων συνεντεύξεων με τους δημιουργούς των έργων, με σκοπό την επανενεργοποίηση της σχεδιαστικής διαδικασίας γύρω από πιο εξειδικευμένα θέματα που απασχολούν την έρευνα, όπως το πίσω-πλάνο και τα συμβάντα. Η προεπιλογή των έργων βασίστηκε σε υποθέσεις σχετικά με τις πρακτικές των δημιουργών και τη σχέση τους με τις ατμόσφαιρες. Πώς τοποθετούνται δηλαδή απέναντι στο θέμα της διαδραστικότητας μεταξύ των φυσικο-υλικών διαστάσεων του χώρου και την αντίληψη-δράση των χρηστών. Αναδύονται οι παρακάτω στάσεις
- προσεγγίσεις σχετικά με τις ατμόσφαιρες:
- ποιητική διάθεση (π.χ. διαμόρφωση του παραλιακού μετώπου του Malmö, Jeppe A. Andersen)
- ανάδειξη του υπάρχοντος τοπίου (π.χ. προκυμαία Rauba-Capeù στη Nice, STOA)
- πολιτικοαστική προσέγγιση (π.χ. λεωφόρος Garibaldi στη Lyon, Les passagers des villes- EAGD)
- σχεδιασμός με τις χρήσεις (π.χ. όχθες του ποταμού Ροδανού στη Lyon, InSitu)
- «ευαίσθητη» προσέγγιση (Νέα Παραλία Θεσσαλονίκης, Πρόδρομος Νικηφορίδης και Bernard Cuomo),
- δυναμική προσέγγιση (π.χ. αρχιτ. Διαγωνισμός «Σκιάδια - στέγαστρα και αισθητική αναβάθμιση όψεων στο Ενετικό Λιμάνι Χανίων», Σοφία Βυζοβίτη και συνεργάτες και εφήμερες κατασκευές του Philippe Liveneau),
- επαυξημένη ακουστικότητα (π.χ. soundwalks των noTours).

Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνούνται και καταγράφονται σε γραπτά κείμενα τα οποία εμπλουτίζονται με σχέδια, φωτορεαλιστικές εικόνες, φωτογραφίες,

επιστημονικά άρθρα, τεχνικές περιγραφές κ.λπ., που προτείνουν οι ίδιοι οι δημιουργοί για να περιγράψουν τις ατμόσφαιρες στο έργο τους. Επειδή το σύνολο του πεδίου έρευνας αποτελείται από ετερογενή δεδομένα, αναλύεται με ένα λογισμικό ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων (NVivo), με βάση το σημασιολογικό περιεχόμενό τους.

Συμπεράσματα

Η ανάλυση των συνεντεύξεων αποδεικνύει ότι η διαλεκτική σχέση του πίσω-πλάνου και των συμβάντων αποτελεί μηχανισμό για τη δημιουργία ατμόσφαιρας στον σχεδιασμό, ανεξαρτήτως πρακτικών και στάσεων (π.χ. «κλασικές» ή διαδραστικές πρακτικές). Ξεδιπλώνει ποιοτικά τη σχέση ατμόσφαιρα / ατμόσφαιρες, καταργεί τα στερεότυπα και προωθεί την καινοτομία και την έρευνα. Αυτή η σχέση περιγράφεται ως μία δυναμική τάση, η οποία αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στη σύγκρουση, τη διαπραγμάτευση και τη συμπάθεια, ανάλογα με τη διαχείριση των αναδυόμενων ατμοσφαιρών. Η σύγκρουση αφορά στη σύνθεση μέσα από τις αισθητές αντιθέσεις (αντιθέσεις σε υφές, στο ανάγλυφο, στις οσμές, στους ήχους, στις χρήσεις κ.λπ.), που προκαλούν ετερόκλητα συναισθήματα και ενεργοποιούν τον δημόσιο χαρακτήρα του χώρου. Η διαπραγμάτευση αφορά στον υλικό σχεδιασμό του χώρου «συνάντησης» των κοινωνικών δραστηριοτήτων και των πιθανών χρήσεων, ακόμη και στη συμμετοχή των ίδιων των πολιτών στον σχεδιασμό του χώρου. Τέλος, η συγχώνευση των αρχιτεκτονικών και κοινωνικών αντιθέσεων επιτρέπει τον συντονισμό του πίσω-πλάνου και των αναδυόμενων συμβάντων, έτσι ώστε το ένα να αναδύεται μέσα από το άλλο. Η συγχώνευση προϋποθέτει την ταύτιση της διαίσθησης και της γνώσης, διά μέσου της αισθητής εμπειρίας του χώρου, απ' όπου αναπτύσσονται συναισθήματα συμπάθειας μεταξύ των ανθρώπων και των αρχιτεκτονικών μορφών. Πρόκειται για την αμεσότητα που νιώθουμε όταν ερχόμαστε σε επαφή με διάφορα πράγματα που μας αρέσουν ή όχι.

Οι έννοιες της σύγκρουσης, της διαπραγμάτευσης και της συμπάθειας εκφράζουν τον διάλογο ανάμεσα στη δυναμική και την ηθική (moral) απόδοση των ατμοσφαιρών. Προτείνουν τρόπους ύπαρξης και συνύπαρξης στον δημόσιο χώρο και εμπνέουν τη δημιουργία, ενώ ταυτόχρονα αποφεύγουν ακραίες και στερεότυπες καταστάσεις όπως: η δημιουργία ομοιόμορφων χώρων χωρίς εξάρσεις («αποστειρωμένοι»), η απόλυτη διαφοροποίηση χώρων με την αποκοπή τους από το περιβάλλον τους και τέλος, η αναπαραγωγή υπαρχόντων μοντέλων. Από την ανάλυση των παραπάνω σχέσεων αναδύονται σχεδιαστικές μεθοδολογίες σχετικά με τη διαχείριση της διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στα στοιχεία που συνθέτουν το πίσω-πλάνο και αυτά που διασφαλίζουν την παρουσία συμβάντων. Αποδεικνύεται ότι ο σχεδιασμός διαχειρίζεται τις υλικές συνθήκες που ενεργοποιούν τη συνάντηση των αναδυόμενων ατμοσφαιρών, επηρεάζοντας την κυρίαρχη αίσθηση του τόπου (Paxinou, 2016). Από αυτήν τη συνάντηση, κάποιες ατμόσφαιρες συγκλίνουν και αποκαλύπτουν, εξελίσσουν, οξύνουν την υπάρχουσα κυρίαρχη αίσθηση, με σκοπό τον εγκλιματισμό των μελλοντικών χρηστών του χώρου. Άλλες διαρθρώνονται και αναδιαμορφώνουν την υπάρχουσα ατμόσφαιρα, με σκοπό την εξοικείωση των μελλοντικών χρηστών με το νέο πίσω-πλάνο. Τέλος, άλλες συγχωνεύονται, εμπλέκονται και αμφισβητούν την εν ενεργεία ατμόσφαιρα, με σκοπό την αποσταθεροποίηση των χρηστών. Δεν πρόκειται για στεγανές κατηγορίες του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, αλλά για εμπλεκόμενες και εμπεριεχόμενες στάσεις,

που περιγράφουν συμπεριφορές και πρακτικές διαχείρισης των τοποχρονικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών κάθε έργου. Αυτές οι στάσεις είναι «ανοιχτές» στον αυτοσχεδιασμό και στην ανάδυση του στιγμιαίου και του δυνητικού, δίχως να αγνοούν τον χαρακτήρα του τόπου. Λόγω του γενικού περιεχομένου τους και των ρευστών ορίων τους μπορούν να εφαρμοστούν είτε μεμονωμένα, είτε συνδυαστικά σε οποιοδήποτε έργο, επιδιώκοντας πάντα την ενεργοποίηση του διαλόγου ανάμεσα στο πίσω-πλάνο και το συμβάν. Συνεπώς, καθίσταται σημαντική η συμπλήρωσή τους με άλλες ενέργειες (Torgue, 2012) που εκφράζουν μεθόδους γενίκευσης των αποχρώσεων των δυναμικών σχέσεων ανάμεσα στο πίσω-πλάνο και τα συμβάντα. Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα, ο δημιουργός διαχειρίζεται τις υλικές συνθήκες που ενεργοποιούν τις αισθήσεις και τα συμβάντα, με σκοπό άλλοτε την αποκάλυψη του υπάρχοντος πίσω-πλάνου, άλλοτε την αναδιαμόρφωσή του και άλλοτε τη συγχώνευσή του με τα αναδυόμενα συμβάντα.

	Σχέσεις	**Βασικές δράσεις**	**Συμπληρωματικές δράσεις**
Πίσω-πλάνο /συμβάν	Σύγκρουση	Αναδιαμόρφωση	Διακόσμηση
			Απομόνωση
			Μετάβαση
			Σύνδεση
	Διαπραγμάτευση	Αποκάλυψη	Αραίωση
			Συγκέντρωση
			Επανάληψη
			Απομάκρυνση
	Συμπάθεια	Συγχώνευση	Ενσωμάτωση
			Ενσάρκωση
	Σύγκρουση		Διακόσμηση

Πίνακας 5. Βασικές και συμπληρωματικές ενέργειες διαχείρισης των σχέσεων *πίσω-πλάνου/συμβάντων*.

Για την *αποκάλυψη* του υπάρχοντος πίσω-πλάνου ο δημιουργός καταφεύγει σε πιο άμεσες, τοποχρονικές ενέργειες, όπως η οριοθέτηση των προβαλλόμενων συμβάντων (αραίωση – συγκέντρωση), η ενίσχυση των επιθυμητών ενεργών συμβάντων (επανάληψη) ή η διαγραφή των ανεπιθύμητων (απομάκρυνση). Αυτές οι ενέργειες θέτουν σε διαπραγμάτευση, ακόμη και σε ταύτιση, το πίσω-πλάνο και τα αναδυόμενα συμβάντα. Η *αναδιαμόρφωση* του πίσω-πλάνου προϋποθέτει πιο ποιοτικές ενέργειες που κυμαίνονται ανάμεσα στη σύγκρουση του υπάρχοντος με το νέο (οικείο – ανοίκειο) και στη διαπραγμάτευση του πραγματικού με το φαντασιακό (αναφορές σε προσωπικά βιώματα και φαντασιώσεις του δημιουργού). Η σύγκρουση επιδιώκεται με την επισήμανση και τη διάκριση συμβάντων (απομόνωση), ενώ η διαπραγμάτευση επιδιώκεται με την αμοιβαία εξάρτηση συμβάντων (σύνδεση) και την ομαλή προσαρμογή (μετάβαση) των προβαλλόμενων συμβάντων στο υπάρχον πίσω-πλάνο. Όσον αφορά στη διακόσμηση, προκαλεί σύγκρουση όταν επιδιώκει τον «καλλωπισμό» του πίσω-πλάνου και την απομάκρυνση των ενοχλητικών του στοιχείων. Όταν όμως εμπνέεται από την αισθητική σχέση του πίσω-πλάνου με τα αναδυόμενα συμβάντα, τότε δημιουργεί πρωτότυπες

αρχιτεκτονικές μορφές - αρχιτεκτονικά συμβάντα. Η διαχείριση της διακόσμησης ως εκφραστικού μέσου δημιουργίας πρωτότυπων και απρόσμενων συγκινήσεων, την τοποθετεί και στην επόμενη προσέγγιση της *συγχώνευσης* του υπάρχοντος πίσω-πλάνου με τα προβαλλόμενα συμβάντα. Σε αυτό βοηθάει και η ενσάρκωση του συμβάντος, διά μέσου της μορφογένεσης της ενσώματης εμπειρίας του υποκειμένου (παραμετρικός σχεδιασμός). Τέλος, η ενσωμάτωση αφορά στην αφομοίωση του πίσω-πλάνου και των αναδυόμενων συμβάντων, διά μέσου της τεχνολογικής διαδραστικότητας (π.χ. επαυξημένη ακουστικότητα). Ο παραπάνω πίνακας αποτελεί θεωρητικό εργαλείο για την ανάλυση των ατμοσφαιρών υπαρχόντων δημόσιων χώρων, καθώς και σχεδιαστικό μηχανισμό για την παραγωγή του δημόσιου χώρου. Συνοψίζοντας, οι αναδυόμενες ατμόσφαιρες εκφράζουν τις υποκειμενικές αισθητές εμπειρίες, οι οποίες αποκτούν συλλογικότητα από τη συχνότητα και τη διάρκεια των συμβάντων. Συγχρόνως, προσλαμβάνουν κοινωνικό χαρακτήρα μέσα από την πολιτιστική κοινωνικοποίηση των χρηστών και τη διαπροσωπική επικοινωνία. Ο σχεδιασμός καθορίζει τις δυναμικές διακυμάνσεις της σχέσης πίσω-πλάνου /συμβάντων, οι οποίες κυμαίνονται ανάμεσα στη σύγκρουση, τη διαπραγμάτευση και τη συμπάθεια, ανάλογα με τις βασικές και συμπληρωματικές δράσεις που αποσκοπούν στη διαχείριση των εν ενεργεία και των αναδυόμενων ατμοσφαιρών.

Βιβλιογραφία

Böhme G. (2008), Un paradigme pour une esthétique des ambiances : l'art de la scénographie, *In*: Augoyard, J.-F. ed. *Faire une ambiance = creating an atmosphere :* Grenoble: À La Croisée, pp.221–228

Damasio A. (2010), *L'erreur de Descartes : La raison des émotions*, Παρίσι, O. Jacob

Levy P. (2001), *Δυνητική πραγματικότητα: η φιλοσοφία του πολιτισμού και του κυβερνοχώρου* (Μ. Καραχάλιος, μεταφρ.), Αθήνα, Κριτική

Merleau-Ponty M. (1945), *Phénoménologie de La Perception*, Παρίσι, Gallimard

Montserrat Degen M. (2008), *Sensing Cities: Regenerating Public Life in Barcelona and Manchester*, Λονδίνο-Νέα Υόρκη, Routledge

Norberg-Schulz C. (2009), *Genius Loci: Το πνεύμα του τόπου: Για μια φαινομενολογία της αρχιτεκτονικής* (Χ. Γραμμένου, επιμ., Μ. Φραγκόπουλος, μεταφρ.), Αθήνα, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις ΕΜΠ

Spuybroek L. (2012), *The Sympathy of Things: Ruskin and the Ecology of Design*, Ρόττερνταμ Νέα Υόρκη, Nai010 publishers

Torgue H. (2012), *Le Sonore, L'imaginaire et La Ville: De La Fabrique Artistique Aux Ambiances Urbaines*, Παρίσι, Harmattan

Paxinou E. (2016), The transparency of ambiences in architecture in Emerging complexities: Proceedings of the 4th international Conference in Transparency and Architecture, 2-4 November 2016. Aristotle University of Thessaloniki (υπό έκδοση)

Author

Evangellia Paxinou: architect (Aristotle University of Thessaloniki), DEA Ambiances Architecturales et Urbaines. She worked in architectural agencies in Greece and in France. She is a PhD candidate (A.U.TH) researching on the creation of atmospheres through architecture.